

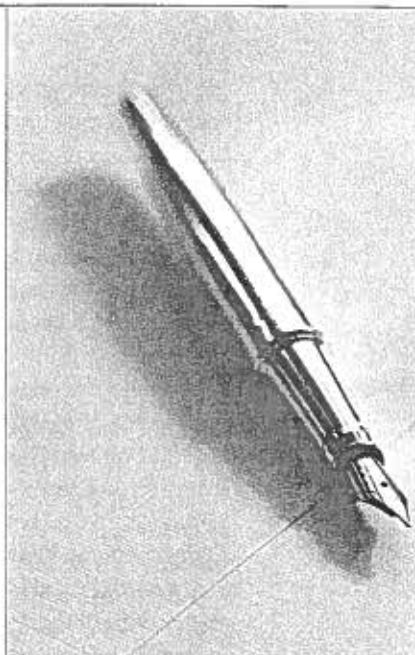
## LASTIGE KEUZES

In de aanloop naar de Wet werken aan winst werd in 2004 vanuit de praktijk een stukje ingediend op de website van het Ministerie van Financiën. De web page was gewijd aan de Wet VPB 2007 en diende als forum om de discussie over de contouren voor deze belastinghervorming op gang te brengen (De pagina is niet (of niet eenvoudig) meer toegankelijk op de website van het ministerie, maar de integrale tekst is destijds door Fiscanet gepubliceerd (Forum 7 juli 2004, VPB, prof. J. Bellingwout en M.L.J. van der Lande presenteren een nieuw concept voor groepsrente)). Volgens de auteurs van dit stukje zou het een flinke vereenvoudiging in de vennootschapsbelasting opleveren en tegelijkertijd een goed alternatief voor groepsfinancieringsactiviteiten in Nederland bieden, indien groepsrente volledig zou worden gedefiscaliseerd. Een baanbrekend idee, maar met nog veel haken en ogen, dus het bleef bij een ballonnetje. De wetgever liet dit ballonnetje voor wat het was en koos voor de introductie van de optionele rentebox (art. 12c) waarin ontvangen groepsrente tegen effectief 5% wordt belast en betaalde groepsrente tegen effectief 5% aftrekbaar is. Vanwege de mogelijke staatssteunaspecten is dit regime tot op de dag van vandaag niet in werking getreden. Het wachten is sindsdien op een goedkeurende beschikking uit Brussel, en de kansen daarop zouden zijn toegenomen door het optionele karakter van de rentebox te laten vervallen en daarvoor in de plaats de rentebox als verplicht regime voor te stellen voor alle vpb-plichtigen die groepsrente ontvangen en/of betalen.

Vanuit die wetenschap werd in 2007 het idee van volledige defiscalisering weer opgepakt en in 2008 zelfs in de vorm van een compleet uitgewerkt wetsvoorstel in het Weekblad gepubliceerd. In dit conceptwetsvoorstel was niet alleen het idee van defiscalisering technisch uitgewerkt, maar waren ook andere elementen toegevoegd, zoals aanpassing van de deelnemingsvrijstelling en invoering van een nieuwe renteaftrekbeperking voor externe rente, ter reparatie van het 'Bosal-lek' dat met art. 10d en art. 20, vierde lid, onvoldoende zou zijn afgedicht. Het conceptwetsvoorstel, inclusief aanscherpingen, had al snel de warme belangstelling van bedrijfsleven en politiek. Misschien speelde de tamelijk hoog ingeschatte opbrengst van € 4 miljard daarbij een rol, welke geschatte opbrengst in het voorstel werd teruggesluisd in de vennootschapsbelasting.

Volledige defiscalisering van groepsrente is uiteraard aan dezelfde criteria ter zake van staatssteun overgeleverd als de verplichte rentebox. Maar het ligt voor de hand te veronderstellen dat goedkeuring van de verplichte rentebox door Brussel, ook goedkeuring van volledige defiscalisering zou impliceren. Defiscalisering is immers vergelijkbaar met een verplichte rentebox, maar dan tegen een effectief tarief van 0%. Bovendien zou defiscalisering van groepsrente kunnen worden verdedigd – in Brussel – als fundamentele keuze om het verschil in behandeling tussen eigen en vreemd vermogen binnen de groep weg te nemen, welk principiële argument de rentebox, ook de verplichte rentebox, ontbeert. Tenslotte zou met defiscalisering van groepsrente de fiscale behandeling van groepsrente onderdeel worden van het systeem van de vennootschapsbelasting, terwijl de rentebox toch veel meer weg heeft van een faciliteit, in afwijking van het systeem.

Bij een 'geen-steunbeschikking' uit Brussel lijkt de wetgever de vrije keuze te hebben tussen de verplichte rentebox en defiscalisering. Die keuze is nog niet zo makkelijk. Elke optie heeft immers voor- en nadelen. In de brief van de Staatssecretaris van Financiën aan de Tweede Kamer van 16 december 2008 worden vooralsnog beide opties open gehouden. Een groot voordeel van defiscalisering is de ruimte die dit biedt om de Wet VPB 1969 te ontdoen van een groot aantal bepalingen ter beperking van



J. W. BELLINGWOUT

de aftrekbaarheid van groepsrente. Het concept is eenduidig en eenvoudig te begrijpen (en dus ook uit te leggen). Daarnaast zal defiscalisering het verschil in de fiscale behandeling tussen eigen en vreemd vermogen (binnen de groep) aanzienlijk verminderen (afhankelijk van waar de grens voor verbondenheid wordt gelegd), waarmee een lang bestaande spanning in de vennootschapsbelasting wordt gereduceerd. Defiscalisering zal naar verwachting gunstig zijn voor (groeps)financieringsactiviteiten en derhalve bijdragen aan het vestigingsklimaat op dat punt. Wellicht kunnen ook financiële instellingen van een degelijke maatregel profiteren, op een moment dat die wel een duwtje in de rug kunnen gebruiken. Tegelijkertijd zal de niet-aftrekbaarheid van groepsrente ook een grote groep belastingplichtigen schaden, hetgeen voor wat betreft die groep het vestigingsklimaat juist niet ten goede komt. De effecten ten aanzien van werkgelegenheid, positief of negatief, lijken dan ook niet goed in te schatten (hetgeen overigens ook voor de verplichte rentebox geldt). Een ander potentieel bezwaar betreft de mogelijke reacties vanuit het buitenland: hoe zullen andere landen op een volledige niet-belastbaarheid van rente in Nederland reageren? Deze onzekerheid betreft de aftrekbaarheid van rente in buitenland, de toepassing van bronheffingen en wellicht ook eisen ten aanzien van substance ('limitation on benefits') bij toepassing van belastingverdragen met Nederland. Een volledige vrijstelling van rente-inkomsten geeft voorts wellicht een (uit economisch oogpunt onwenselijke) stimulans om actief inkomen in Nederland te verruilen voor passief inkomen.

De verplichte rentebox is waarschijnlijk minder kwetsbaar vanuit internationaal perspectief. In elk geval binnen de EU (uitgaand van een 'geen-steunbeschikking' en aannemend dat dan ook de Gedragscodegroep deze maatregel ongemoeid laat) zal het lastig worden om iets te ondernemen tegen een regime waar het alleen om het effectieve tarief gaat en verder niet om principiële punten. Een ander voordeel van de verplichte rentebox is dat de financieringsactiviteiten ook nog iets opleveren voor de schatkist, hoewel daar tegenover staat dat groepsrente nog steeds aftrekbaar zal zijn tegen 5%. Dat laatste noopt tot de aanname dat bij keuze voor de verplichte rentebox bestaande aftrekbeperkingen zoals art. 10a en art. 10b Wet VPB 1969 gewoon gehandhaafd zullen blijven. Een flinke vereenvoudiging van de vennootschapsbelasting ligt dan niet meer in het verschiet. Voorts biedt de keuze voor de verplichte rentebox nog een technisch en politiek voordeel: de optionele rentebox staat immers al in de wet, dus het gaat slechts om een cosmetische aanpassing (van optioneel naar verplicht).

In de eerder aangehaalde brief van de staatssecretaris worden de verschillende varianten vooral in het licht van grondslagbescherming gepresenteerd. In de brief wordt daarnaast veel nadruk gelegd op de nieuw in te voeren aftrekbeperking voor externe rente (de Bosal-reparatie), zoals ook aangedragen in het eerder vermelde conceptwetsvoorstel. Indien gekozen wordt voor invoering van de verplichte rentebox, is de conclusie dat van het gepubliceerde conceptwetsvoorstel inzake defiscalisering alleen de aanscherping van de renteaftrek wordt overgenomen (het daarin voorgestelde art. 13a). En waarschijnlijk in een doorontwikkelde vorm, gezien de al snel in de praktijk geconstateerde ontgaansmogelijkheden. Gelet op het feit dat groepsrente in dit scenario nog steeds tegen 5% aftrekbaar is, ligt bovendien toepassing van deze nieuwe aftrekbeperking op zowel externe rente als groepsrente in de rede. Een schrale troost is dat – naar mag worden aangenomen – de thin-capregeling van art. 10d dan komt te vervallen. Van ballonnetje tot boemerang. Het kan verkeren.